

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ
ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІ
ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ҚЫЛМЫСТЫЛЫҚПЕН КҮРЕС МӘСЕЛЕЛЕРІН ЗЕРДЕЛЕУ ЖӨНІНДІГІ
ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ ОРТАЛЫҒЫ
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР ПО ИЗУЧЕНИЮ ПРОБЛЕМ
БОРЬБЫ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ

ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ, ҚЫЛМЫСТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ ЖӘНЕ
КРИМИНАЛИСТИКА КАФЕДРАСЫ
КАФЕДРА УГОЛОВНОГО ПРАВА, УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА И
КРИМИНАЛИСТИКИ

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ СТУДЕНТТІК КЛУБИ
АНТИКОРРУПЦИОННЫЙ СТУДЕНЧЕСКИЙ КЛУБ

**«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ СЫБАЙЛАС
ЖЕМҚОРЛЫҚ: МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ»**
*атты жосары оқу орындарының арасындағы жыл сайынғы республикалық
студенттердің және жас ғалымдардың форумының*
МАТЕРИАЛДАРЫ

25 сәуір 2013 жыл

II Шығарылым

МАТЕРИАЛЫ

Ежегодного Республиканского форума студентов и молодых ученых
**«КОРРУПЦИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН:
ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ»**

25 апреля 2013 года

II Выпуск

Алматы қаласы

город Алматы

Проведение ежегодного республиканского форума студентов и молодых ученых и публикация материалов осуществлены в рамках 1342/ГФ «Разработка криминалистических технологий при расследовании преступлений в условиях глобализации»

Ответственный редактор

д.ю.н., профессор Р.Е. Джансараева

Члены редколлегии:

к.ю.н., доцент Б.М. Жугралина

к.ю.н., доцент А.Д. Байсалов

старший преподаватель М.Е. Акболатова

магистр юридических наук, ассистент Л. Бисенғали

К__ **Коррупция** в Республике Казахстан: проблемы и пути решения: материалы ежегодного респ. форума студ. и молод. ученых. 26 апреля 2013 г. – Алматы: Қазак университеті, 2013. - 149 с.

ISBN

В сборнике представлены научные доклады участников Ежегодного Республиканского форума студентов и молодых ученых «Коррупция в Республике Казахстан: проблемы и пути решения», организованной Научно-исследовательским центром по изучению проблем борьбы с преступностью и Антикоррупционным студенческим клубом на базе кафедры уголовного права, уголовного процесса и криминалистики юридического факультета Казахского национального университета имени аль-Фараби. В научных докладах магистрантов и студентов поднимаются и актуализируются современные проблемы борьбы с коррупцией, применения современных технологий, вопросы имплементации норм международного права и т.д.

Материалы конференции адресуются студентам, магистрантам, докторантам, преподавателям, а также всем тем, кто интересуется вопросами борьбы с коррупцией в Республике Казахстан.

**УДК
ББК**

ISBN

© КазНУ им. аль-Фараби, 2013

Мырзагереева А.Н.,
әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
заң факультетінің 4 курс студенті

Ғылыми жетекшісі: құқық магистрі, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті заң факультеті қылмыстық құқық, қылмыстық іс жүргізу және криминалистика кафедрасының ассистенті Арын А.А.

ЖЕМҚОРЛЫҚ ҒАСЫР ДЕРТІ

Қазіргі заманымыздың үлкен қоғамдық дерті болып саналатын мәселенің бірі – жемқорлық. Жемқорлық-мемлекетіміздің беделіне, демократиясына, ұлттық қауіпсіздігіне, экономикалық дамуына, адам құқықтарының сақталуына үлкен қауіп төндіретін дерт. Жемқорлық бүкіл әлемді жаулап алып, жаралаған деуге болады. Жемқорлық (лат. *corruptio* - сатып алу)—мемлекеттік басқару құрылымдарындағы лауазымды қызметкерлердің өздеріне тапсырылған қызмет мүмкіндіктерін жеке бастарының пайдасы мен мүддесі үшін пайдалану мақсатында жасаған қоғамға қауіпті қылмыстық іс-әрекеттері. Жемқорлық-бұл шын мәнінде әлемнің барлық елдері күресіп отырған күрделі қоғамдық мәселелердің бірі, өйткені Қазақстанның бәсекеге қабілетті елу елдің қатарына кіру үшін де жемқорлықпен күресудің маңызы зор. Бүгінде сыбайлас жемқорлықтың деңгейі айтарлықтай төмен болып табылатын көптеген елдер бар. Оның сыртында, сыбайлас жемқорлықты төмендетуге бағытталған іс-қимылдардың елеулі табыстарға жеткізгендігіне де тарихи мысалдар белгілі, олар: Сингапур, Гонконг, Португалия, Швеция. Бұл мысалдар «дертті» емдеуге болатынын, сыбайлас жемқорлықпен күрес тәсілдерінің бар екендігі және принципті әр жүйелі сипатқа ие болған жағдайда, олардың айтарлықтай тиімді болатынын білдіреді. «Жемқорлыққа қарсы күрес жүргізу дегеніміз - бұл мемлекетте тұрақтылықты қамтамасыз етудің қажетті шарты» – деп Аристотель айтқан екен. «Кез келген мемлекеттік құрылыстағы басты нәрсе – бұл заңдар мен өзге де күн тәртібінің жәрдемімен істі лауазым иелері баю жолына түсіп кетпейтіндей етіп ұйымдастыру. Жалпы жұртқа ортақ пайда келуін ойластыратын мемлекеттік құрылыстар ғана әділ, дұрыс болмақ», - деген екен ежелгі ойшыл ғалым. Жемқорлық жасалу түрлеріне қарап екіге бөлінеді: жекелеген лауазымды қызметкерлер жасаған қылмыстық іс-әрекет және бірнеше лауазымды қызметкерлер бірігіп жасаған қылмыстық іс-әрекет (қысқаша Сыбайлас жемқорлық). 1989 жылы әлемнің дамыған 37 мемлекеті халықаралық бизнестегі жемқорлыққа қарсы күресу туралы конвенцияға қол қойды. Қазақстан осы конвенцияға қосыла отырып, 1998 жылы 2 шілдеде “Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы” Заң қабылдады.

Жемқорлық өрмекшінің торы сияқты жер жиһандағы елдердің бәрін шырмап алған құбылыс. Трансперенси Интернешнл (Transparency

International) халықаралық ұйымының мамандары қай мемлекетте кедейшілік басым, қай мемлекетте әлеуметтік ахуал ушығып тұр сол мемлекетті пәреқорлық, жемқорлық, коррупция жайлаған дейді. Мәселен, Қазақстан былтыр коррупция жөніндегі көрсеткіш бойынша 180 елдің ішінде 145 орынды иемденіп, әлгі «абройлы межені» Шығыс Тимормен бөліскен еді. Шығыс Тимор деген жасыл жапырақтан басқа ештеңе өнбейтін, тауларынан ыстық лавалар атқылап жататын тынышсыз аймақ. Елдің ішкі ахуалы да тұрақсыз. Үнемі соғыс, үнемі қақтығыс. Жер асты қазба байлығымен ғана емес, 130 ұлттың аузын алып, бірлігін тауып отырған Қазақстан өзіндегі осыноу жарасымды тұрмыстың жайымен де Шығыс Тимордан озық шықса керек-ті. Бірақ, жағдай олай болмай тұр.

Қазақстанда жемқорлық деңгейі өте жоғары салалар

- Білім беру саласы. Бұл бағытта ешкімді жауапқа тартпайды.
- Денсаулық сақтау саласында да заңнама реттелмеген. Сыбайласқан жемқорлық болмаса да, өз қызметін пайдалану фактілері көп.
- Пәтер иелері кооперативтеріне қатысты да шағым жиі түседі.
- Соттардағы және кедендегі сыбайласқан жемқорлық деңгейі де әлі жоғары.

«Ауруын жасырған өледі» атты аталы сөзді амалсыз алға тартар күн туды. Ұлттық-экономикалық қауіпсіздігімізге, халықтық болмысымызға, ұрпақ болашағына қауіп төндірген қасіретті індет қазақи кеңістікті қаулап барады. Қоғамымыздың барлық саласына сағызша жабысып, жегі құрттай індеген сыбайлас жемқорлық үміттей үкілеген өркениетті болашағымызды бұлыңғырлататын түрі бар. Осыған байланысты Елбасы күні кешегі Жолдауында «Бізге сыбайлас жемқорлықпен күрестің жаңа стратегиясын жасау қажет», деп атап көрсетті. Ал «Нұр Отан» ХДП жанындағы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі республикалық қоғамдық кеңестің төрағасы Оралбай Әбдікәрімов жақында («Егемен Қазақстан», 17.02.2012) «Құқық қорғау органдары мен қоғамдық ұйымдар тарапынан қолданылған шаралар айтарлықтай нәтижелер беріп отырған жоқ», деп мойындады.

Елбасы 2008 жылы Астанада өткен жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі форумда: «Жемқорлық біздің мемлекетіміздің дамуына, экономикалық тұрғыдан өсуімізге және саяси тұрақтылығымызға қауіп төндіреді», деп атап көрсетті. Бүгінде қазақстандық жемқорлықтың формуласына айналған непотизм жастарымыздың санасын жаулап, болашағымызды бұлыңғырлатып барады. Бір кездерде жастар қызмет сатысында жоғарылауы үшін білімі мен қабілетіне сенім артатын еді. Қазіргі қоғамда кадр іріктеу үрдісінде қабілеттілік пен біліктілік тәрк етілді. Бәрін ақша мен сыбайластық шешетін болды. Мұны жастарымыз көрмей, білмей отырған жоқ. Ғылым, білім сияқты құндылықтардың құны түсті. Қалталылардың бәрі ғылым докторы. Жастар санасына бұл да кері әсерін тигізіп, ашық түрде жаппай непотизмге бой алдыруға себеп болуда.

Осы ретте халқымыздың біртуар перзенттерінің бірі Әлихан Бөкейхановтың мына бір сөзі еріксіз еске оралады: «Әділдік жоқ жұртта береке, бірлік болмайды. Байлықты өнермен, шаруамен, қызметпен іздемей, жұртты тонап, момынды жылатып іздеген мырзалар, қыстыгүні үңгірде жатып өз аяғын өзі сорған аюға ұқсас қой, қанша қомағайланса да сорғаны – өз аяғы» (Ә.Бөкейханов. «Шығармалар», 1994 жыл). Осыдан 100 жылдан астам уақыт бұрын айтылған осы бір ащы шындықтың күні бүгін де мағынасы жойылған жоқ.

Ендеше, ашына айтар ақиқат біреу – ең алдымен, ел абыройын ойламай ешкім де ұшпаққа шыға алмайды. Министрлер мен әкімдерді саясат үшін сайлайтын заман келмесе кетті, кадрларды билік басына жекжаттықпен жоғарылатуға тосқауыл қоятын уақыт жетті. Ендігі таңда егемен еліміздің ең байлығының иесі, Үкімет салаларын басқаратын жоғары лауазымдарының иесі болып жүрген қандастарымыздың барлығына қойылатын бірінші талап та, оларға тән басты қасиет те ұлтына, халқына адалдық және шынайы патриоттық болуы тиіс. Ат төбеліндей билік тізгінін ұстаған азшылық қара бастың қамын күйттеп, қалталарын қалыңдата беруі енді ұлтымызға да, салтымызға да қатер. Халық тағдырын қолына ұстаған басшының да, ұрпақ болашағына жауапты қарапайым көпшіліктің де басты парызы осы. Өйткені, дәл бүгін таразыда – ел ертеңі, ұрпақ тағдыры тұр.

СОДЕРЖАНИЕ

Абдралиев А.Б. Қазақстан Республикасындағы сыбайлас жемқорлықты алдын алудың құқықтық жағдайы.....	
Амангелдиев А.Т. Коррупция как угроза национальной безопасности Казахстана.....	
Ахмет Д.Ә. Сыбайлас жемқорлықпен күрес – ортақ парызымыз.....	
Ашимова А. Опыт борьбы с коррупцией в некоторых странах мира.....	
Әбдіқадыр Е.Е. Қазақстан Республикасының қазіргі таңдағы сыбайлас жемқорлықпен күресуді ахуалы.....	
Базарбаев А. Опыт борьбы с коррупцией в Финляндии.....	
Баяуов А.Б. Коррупционное сознание в Республике Казахстан разъедает национальную безопасность государства.....	
Болатбекқызы Ә. Шет елдердегі сыбайлас жемқорлықпен күресудің шаралары.....	
Гинаятов С. Особенности борьбы с коррупцией в Японии и Республике Корея.....	
Дядчук К.О. Повышение эффективности противодействия коррупции.....	
Жаксылыков Б.Н. Методы борьбы с коррупцией в Республике Казахстан: проблемы и перспективы.....	
Жамашов Е. Пара алудың субъектісі.....	
Жахман А.С. Қазақстандағы сыбайлас жемқорлықпен күресу мәселелері.....	
Иманбаева А.Б. Проблемы предупреждения коррупционных правонарушений.....	
Испенбетова Л.А. Коррупция в Казахстане: методы борьбы и пути решения проблемы.....	
Кушекова Ж.У. Сыбайлас жемқорлық қылмыстармен күрес мәселелері.....	
Қашым Д.Ж. Сыбайлас жемқорлықпен күрестегі шетел мемлекеттердің тәжірибесі.....	
Мырзагереева А.Н. Жемқорлық ғасыр дерті.....	
Надир К.К. Коррупция как форма теневой экономики.....	
Нурлин А.К., Сабырбаев С.А. Актуальные проблемы борьбы с коррупцией на современном этапе независимости Республики Казахстан.....	
Омарова М.С. Сыбайлас жемқорлық үшін жауаптылық.....	
Саламатов Ш. Парақорлық қылмысының жауаптылық мәселелері.....	
Серікбаев А. Қазақстан Республикасында сыбайлас жемқорлықпен күресті жетілдіру шаралары.....	
Серікқалиқызы А. Қазақстан Республикасындағы сыбайлас жемқорлықпен күрес органдары.....	
Сыпабек Ф. Сыбайлас жемқорлықтың алдын-алу.....	
Таргинова К.А. Понятие и признаки коррупционных преступлений.....	
Тобажанов Х.Е. Сыбайлас жемқорлықтың даму тарихы мен оның алдын алу шаралары.....	

Турганов А.А. Қазақстан Республикасында сыбайлас жемқорлықты тудыратын себептер мен жағдайлар.....

Тұңғатар Г.А. Сыбайлас жемқорлықпен күресудің халықаралық құқықта шетел мемлекеттерінде және Қазақстандағы тәжірибесі.....